

TR1 yhteisen esityksen koostaminen

8.1.2026 EATR1 kokous

Aija Kukkala, esityksen koostamisessa
auttoi myös Santtu Kareksela

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Esimerkkejä lähtökohdista TR1:n yhteisen esityksen koostamiseen:

”Tasaisesti kaikkea”-vaihtoehto

Otetaan tasajako käyttöön (30 % kaikille)

- Luontotyyppilistaus ja tavoitepinta-alat
- Listaus lajien elinympäristöistä ja pinta-aloista
- Olisi kallis vaihtoehto v. 2030 mennessä, koska 30 % kaikesta (ks. Kareksela ym. 2022)

”Pienet ensin”-vaihtoehto

Priorisoidaan harvinaisia ja uhanalaisia luontotyyppejä, joilla pieni pinta-ala.

”Halvalla hehtaareja”-vaihtoehto

Priorisoidaan luontotyyppejä, joilla toimenpiteiden vaikutusalue on suuri.

”Optimoitu ratkaisu”-vaihtoehto

Muodostetaan vaihtoehtoista 1-3 mahdollisimman vaikuttava ja toteutettava ratkaisu

Toimenpiteet, joilla päästään tavoitteisiin:

Keskeiset valinnat:

Valitut toimenpiteet ja niiden kuvaus:

1) Ryhmiteltynä ja nimettynä ymmärrettävästi TR1:n dokumenttia varten ja 2) yksityiskohtaisemmin ja erikseen -> kustannusarvio

Priorisoidaanko toimet Natura-alueille? (km²)

Tehdäänkö toimia myös Natura-alueiden ulkopuolella? (km²)

Muut valinnat

€

€

€

€

Toimenpide- ja ohjauskeinokokonaisuus vaihtoehto 1.

kustannusarvio €

Toimenpide- ja ohjauskeinokokonaisuus vaihtoehto 2.

kustannusarvio €

- Lista ja kuvaus toimenpiteistä ja ohjauskeinoista

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Suojelutasoarviointiin perustuva esitys
”maksimivaihtoehto”

TR1 esittämä vaihtoehto 1

TR1 esittämä vaihtoehto 2...

Tavoitteet ja tavoitetasot:

Keskeiset valinnat:

Tavoitetasot

- Luontotyyppilistaus ja **tavoitepinta-alat**
- Listaus lajien elinympäristöistä ja pinta-aloista

Toimenpiteet, joilla päästään tavoitteisiin:

Keskeiset valinnat:

Valitut toimenpiteet ja niiden kuvaus:
1) Ryhmiteltynä ja nimettynä ymmärrettävästi ja 2) toimien kuvaukset yksityiskohtaisemmin ja erikseen -> kustannusarvio

Priorisoidaanko toimet Natura-alueille? (km²)

Tehdäänkö toimia myös Natura-alueiden ulkopuolella? (km²)

Muut valinnat

Toimenpide- ja ohjauskeinokokonaisuus vaihtoehto 1.
kustannusarvio €

Toimenpide- ja ohjauskeinokokonaisuus vaihtoehto 2.
kustannusarvio €

- Lista ja kuvaus toimenpiteistä ja ohjauskeinoista

Luontodirektiivin mukainen suojelutasoarviointi kaudelta 2019-2024 – ”luonnontieteellinen maksimivaihtoehto”

- Suojelutasoarvioinnin pinta-alat tarjoavat vertailukohdan ja luonnontieteelliseen tietoon perustuvan lähtökohdan (nk. ”**maksimivaihtoehtoon**”)
- Suojelutasoarviointi ei huomionnut käytännön **toteutettavuutta** (käytännön suojele- ja ennallistamissuunnittelun näkökohtia), mutta ennallistamissuunnitelmassa niitä on tarkasteltava
 - Esim. niille luontotyypeille, joille tarvitaan lisäalueita suotuisan viitealan saavuttamiseksi, ekologisesti riittävä pinta-ala voi olla joissain tapauksissa vaikeaa tai mahdotonta saavuttaa.
 - Suojelutasoarviointiin liittyvässä suotuisan viitealan määrittelyssä tarkastellaan vain teknistä ja ekologista toteutettavuutta, eikä esim. kustannuksia tai lisäalueiden kohdentamiseen liittyviä erityiskysymyksiä.
 - Toteutettavuuteen liittyy ekologisten näkökulmien lisäksi myös alueellisia ja sosioekonomisia näkökohtia, joita tulisi huomioida ennallistamis- ja palauttamistavoitteiden asettamisessa
- Maksimivaihtoehdosta erillinen tausta-aineisto kokousmateriaaleissa (tulossa)

Kohti TR1:n ”optimoitua ratkaisua”

- Millä perustein asetetaan tavoitepinta-aloja ja rakennetaan toimenpite- ja ohjauskeinokokonaisuuksia?
- [Tiedepaneelien-viesteja-ennallistamissuunnitelman-valmisteluun-2025-02.pdf](#)
- [Ennallistamalla luontoa investoidaan tulevaisuuteen](#) (Syke Policy Brief)

Optimoitu ratkaisu, joka huomioi sekä ekologista vaikuttavuutta että toteutettavuutta – tavoitteena mahdollisimman vaikuttava ja toteutettava ennallistamissuunnitelma

- Optimoitu ratkaisu voi olla ensivaiheen tai 2030-2040 jakson ratkaisu, jota tilanteen mukaan päivitetään kohti 2050

Nykytilanne: riittämättömät toimenpiteet, joilla ei saavuteta asetuksen tavoitteita

- Ekologisen vaikuttavuuden tulisi ohjata tavoitteiden asettamista
- Saavutammeko asetuksen tavoitteet?
- Mikä on TR1:n esityksen suhde reunaehtoihin?

Luonnontieteellinen ”maksimivaihtoehto”, joka on ekologisesti vaikuttava ja saavuttaa asetuksen tavoitteet, mutta ei huomioi toteutettavuutta

Optimoitu ratkaisu sisältää **selkeät tavoitetasot** (ml. pinta- alatavoitteet) sekä perustelut sekä **vaikuttavat toimenpiteet**, joilla tavoitteet saavutetaan

Muutamia nostoja tiedepaneelien suosituksista ja muualta:

Soininen, N. & Pappila, M. 2023.

<https://ym.fi/documents/1410903/0/Luontolakiselvitys.pdf/bed5e11a-d360-2010-99c8-c8283121b72f/Luontolakiselvitys.pdf?t=1679058375283>

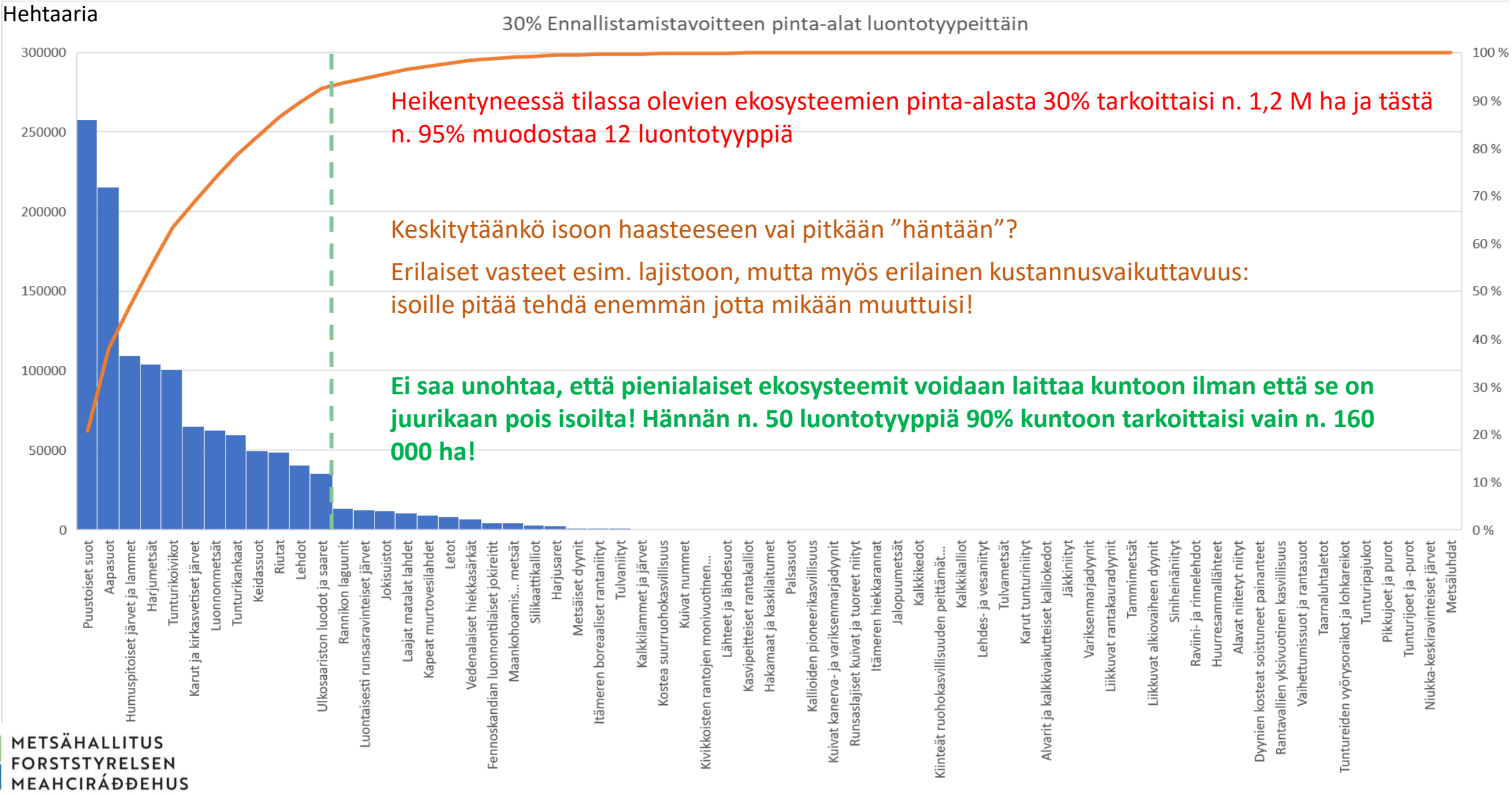
Uhkien ja paineiden huomioon ottaminen: heikentämisen estäminen

- Lieventämishierarkian mukaisesti **luontohaittoja tulisi ensisijaisesti välttää, toissijaisesti lieventää** ja lopulta kompensoida väistämättömät haitat

Tarve ohjauskeinoille ja lainsäädäntömuutoksille

- **Ohjauskeinoilla** julkishallinto vaikuttaa kansalaisten ja yksityisen sektorin toimintaan, ja ne ovat välttämättömiä useiden käytännön toimenpiteiden toteutumiseksi
- Ennallistamissuunnitelmassa on **tarkasteltava lainsäädännön muutostarpeita ja muita ohjauskeinoja**, joilla voidaan ohjata luonnon tilan heikentämisen lopettamiseen ja luonnon tilan parantamiseen
- Ennallistamissuunnitelmaan tulee tunnistaa ja kirjata **vaadittavat lainsäädäntömuutokset ja lisärahoitustarpeet**

Mittakaavan suuruus hankaloittaa vaikuttavien ratkaisujen määrittelyä

Mahdollisia priorisointiperusteita tavoitepinta-alojen asettamisessa ja toimenpiteiden valinnassa

1

”Pienet ensin” – priorisoidaan uhanalaiset ja pienialaiset luontotyypit, joiden merkitys monimuotoisuudelle on suuri

- Ei vain harvinaiset, pienet luontodirektiivin luontotyypit. ”Pieniä” löytyy myös laaja-alaisista direktiiviluontotyypeistä, esim. puustosiin soihin kuuluvat korvet.
- Miksi priorisoida pieniä, kun työ ei näy ennallistamisasetuksen mittareilla?
 - Monimuotoisuuden kannalta merkittäviä luontotyyppejä
 - Panostukset eivät näy vielä 2030 tavoitteenasettelussa, mutta tilaa parantavat toimet tulevat osittain paremmin näkyviksi v. 2040 kun asetuksen mukaisesti siirrytään luontotyyppiryhmäkohtaiseen tarkasteluun
- **Mahdollisia keinoja ”pienien” tilan parantamiseen ja heikentämisen estämiseen (valtion mailla ja yksityismailla)?** esim. lainsäädäntömuutokset, MHLP:n resurssien kasvattaminen Natura-alueilla tehtävään pienten luontotyyppien ennallistamiseen, pienten erityishuomiointi LUMO-ohjelmissa, METSO- ja Helmi-ohjelmat ja tavoitepinta-alojen lisääminen, pieniin luontotyyppeihin kohdistuvien inventointien priorisointi

”Vaikeat ja isot asiat”

TR1:n tulisi tunnistaa keskeisimmät ”vaikeat ja isot” asiat oman aihealueensa osalta ja etsiä niihin vaikuttavia ratkaisuja

2

- Esim. yksityismaiden ennallistamisen kysymykset, laaja-alaiset luontotyypit tai luontotyypit, joiden ennallistaminen on vaikeaa ja hidasta tai niihin liittyy paljon talouskäyttöä ja muita intressejä
- Mahdollisuus panostaa luontotyyppien heikentymisen estämiseen, estetään ns. ”lisäonnettomuudet”
- Alueellinen näkökulma – varmistetaan, että ekologinen vaihtelu huomioidaan ja toimenpiteitä tehdään myös Etelä-Suomessa
- Mahdollisuus huomioida ennallistamissuunnitelmassa tilaa parantavien toimien aikajänne ja toteutus-näkökulmia
- Lainsäädäntö- ja ohjauskeinojen valmistelu tulisi aloittaa heti ”vaikeille” toimille, mahdollista panostaa uusien toimenpiteiden ja ohjauskeinojen suunnitteluun ja varmistaa niiden oikea-aikainen ja oikeudenmukainen käyttöönotto
- **Mahdollisia keinoja:** esim. lainsäädäntömuutokset, luonnonarvokauppa, erilaiset alueidenkäytön ohjauskeinot, panostaminen tukiin eri tavoin, esim. ”avaimet käteen” -ennallistamispaketit maanomistajille

Muita mahdollisia priorisointiperusteita, joiden merkitys kasvaa kun toimenpiteiden kohdentamista pohditaan

Synergiahyödyt, yhdistettynä edellisten kohtien 1) ja 2) kanssa, esimerkiksi:

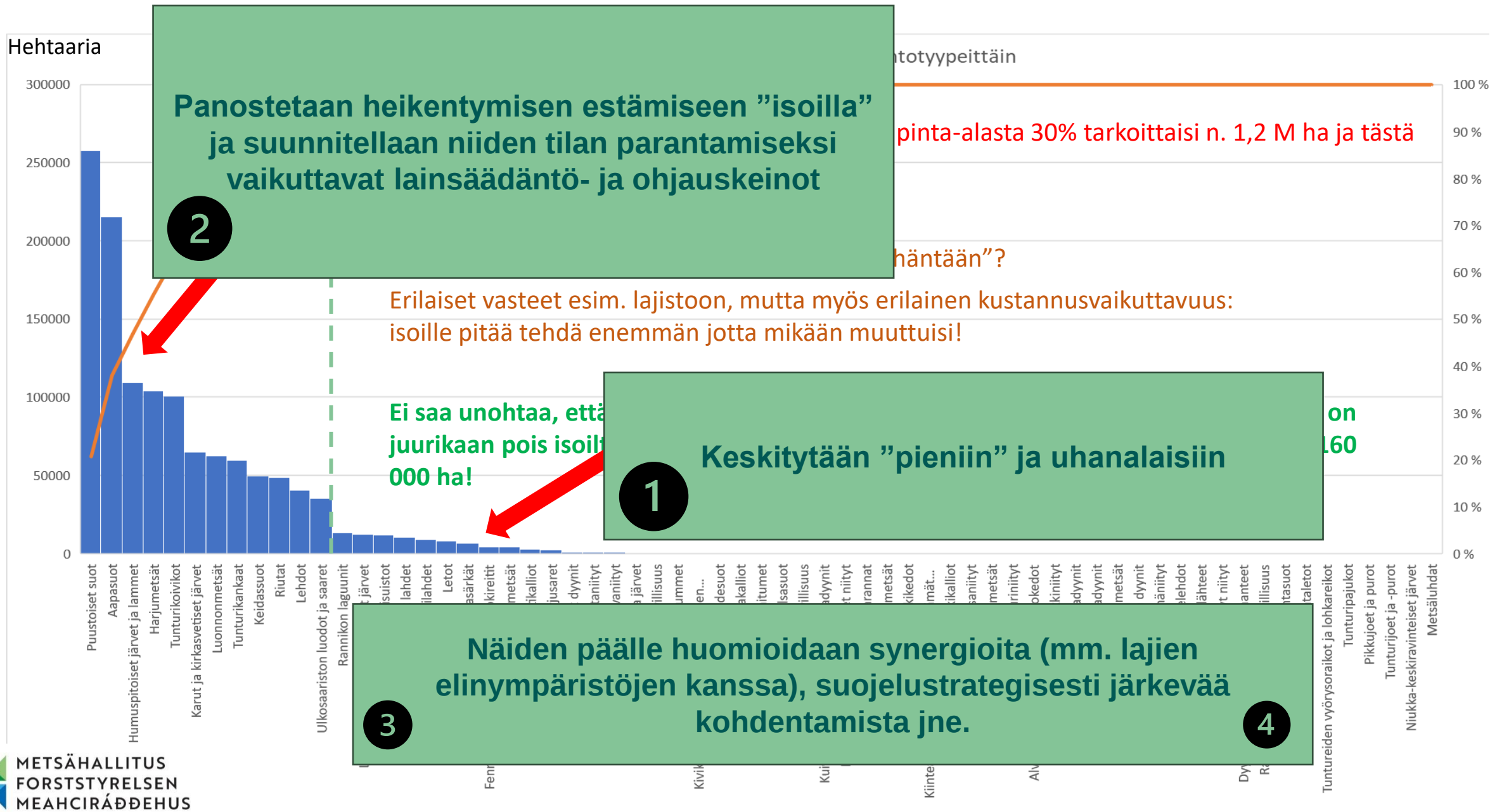
3

- **Elinympäristörajat ylittävät hyödyt**, toimenpiteen vaikuttavuus useassa eri elinympäristössä, pyritään maksimoimaan vaikuttavuus
- **Vesistö- ja ilmastohyödyt**, esim. metsät ja suot (vaatii lisätutkimusta, mutta voidaan jo nyt huomioida priorisoinnissa), passiivisen ennallistumisen vaikutus metsien hiilivarastoon valtakunnan tasolla tai paljonko säästetään esim. VPD:n toteutuksessa kun saadaan vesistöhyötyjä jo ennallistamisasetuksen toimeenpanossa?
- **Synergiat lajien elinympäristöjen kanssa** ja muiden asetuksen artiklojen tavoitteiden kanssa

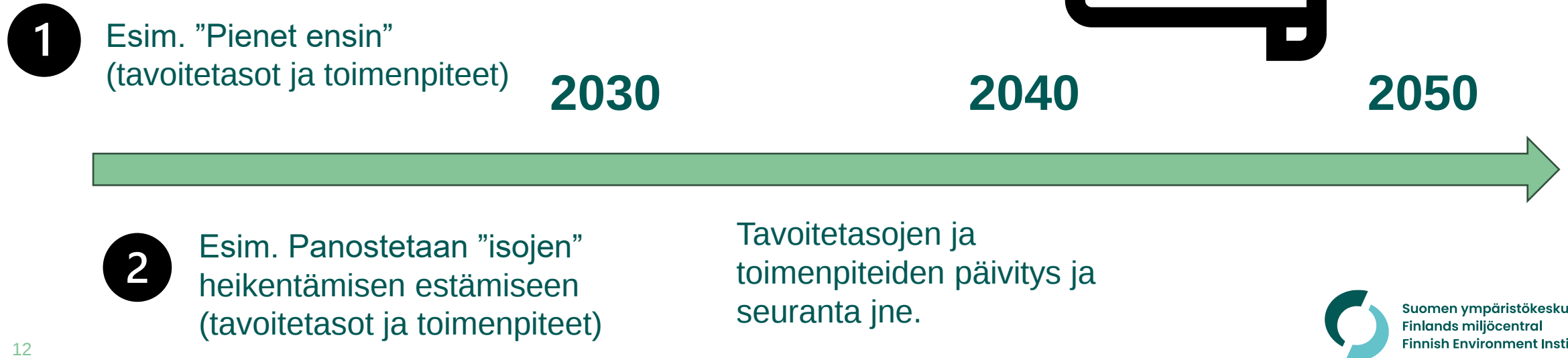
4

Toimien kohdentamiseen liittyvät näkökulmat / toimeenpanossa huomioitavat:

- **Suojelustrategisesti sijainniltaan tärkeät toimet**, esim. kytkeytyneisyys suojelualueverkostoon jne. (esim. kokonaisten suoaltaiden/valuma-alueiden suojelun tai kestävämmän käytön edistäminen, suojeluun ostaminen)
- **Kustannustehokkuus ”halvalla hehtaareja”**, toimenpiteiden alueellinen keskittäminen, kustannustehokkuuden huomioiminen

- Näiden em. priorisointimahdollisuuksien avulla (ja niitä täydentämällä) on mahdollista rakentaa TR1:n ratkaisu tai tiekartta ennallistamissuunnitelmaksi vuosille 2030, 2040 ja 2050
- Ensi vaiheessa fokus optimoidussa ratkaisussa vuodelle 2030 ja jatkoaskeleet sen jälkeiselle ajalle

Teemme tiedolla toivoa.

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute